

Een dag in de babygroep

Geïnspireerd op de visie van Emmi Pikler

Hedie Meyling

Een dag in de babygroep

Geïnspireerd op de visie van Emmi Pikler

Hedie Meyling

ISBN 978 90 8850 870 7

NUR 840/854

THEMA YPWC2/JMC

BISAC EDU023000

© 2020 Uitgeverij SWP Amsterdam

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met Uitgeverij SWP voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen door een onderwijsinstelling van een gedeelte uit deze uitgave, in papieren vorm of digitaal (bijvoorbeeld voor plaatsing ervan op uw digitale leeromgeving of in een reader), kunt u zich richten tot: Stichting UvO, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, Tel. 023-8700212, www.stichting-uvo.nl UvO@cedar.nl.

Inhoudsopgave

Voorwoord	9
Beste lezer	11
<i>Een dag in de babygroep, de observatie</i>	
Stagiaire Hannah	14
De observatie	18
Binnenkomst	18
Bram (5 maanden en 3 weken)	18
Willemein (9 maanden)	21
Thijs (14 maanden)	23
Annabelle (6 maanden en 2 weken)	26
Dora en Kiki (bijna 24 maanden)	29
Rachida (18 maanden)	32
Annabelle valt om	34
Samen cracker eten	36
Vorbereide omgeving buiten	41
Joris (13 maanden)	42
Poepluier, staand verschonon	43
Buiten spelen	48
Weer binnen	52
Annabelle krijgt de fles en gaat buiten slapen	53
Joris wacht op zijn beurt	56
Joris in het eetbankje	58
Bram in de grondbox	61
Thijs komt weer binnen	63
Thijs eet een warme maaltijd in het eetbankje	64

Rachida, Dora en Kiki komen binnen, warm eten	66
Brams tweede fles	69
Een aanvaring	71
Brams fles (vervolg)	72
Thijs gaat naar bed	75
Samen spelen, samen delen?	76
Afscheid van de pop	77
Rachida gaat naar bed	79
Willemein is wakker, fruithap/fles/luier	81
Annabelle is wakker	84
Spel in de grondbox	85
Joris eet yoghurt	87
Overdracht met de moeder van Annabelle	88
Afwisselend snack en spel	89
Bram is wakker	90
Verzorging van Rachida	91
Maaike gaat naar huis	93
Spel van Joris	94
Kiki, Dora, Thijs en Rachida eten fruit	95
Spel van Dora	96
Kiki krijgt een nieuwe luier	98
Spelen, conflict, opruimen	102
Overdracht van Thijs	105
Vraag over zindelijkheid	106
Joris wordt gehaald	107
Oudergesprek over bijten	108
Met Dorien napraten	110
Willemein wordt opgehaald; thema slapen	111
Nieuwe ontwikkelingen...	115
PiklerSpeelRuimte	115
Peuterspeelzaal voor vluchtelingenkinderen	116

Een dag in de babygroep, theoretisch bekeken

Wennen	118
Wenperiode van Bram	119
Vorbereiding op...	121

Regels voor de ouders	122
Wennen van baby- naar peutergroep	123
Bewegen, een levensbehoefte	125
Rug	125
Rug – zijde	126
Buik	128
Zittend neergezet	128
Rug – zijde – buik – zijwaartse elleboogsteun	129
Ondersteunende zijwaartse zit – kruiphouding – zitten	131
Tijgeren – kruipen	132
Klimmen	133
Wanneer is zitten ook echt zitten?	133
Zitten	134
Kniestand – zitten – staan	135
Berengang – hurken – staan – lopen	136
Op de rug of op de buik?	138
Hoe kunnen we het platte achterhoofd voorkomen?	139
Intrinsieke motivatie	140
Betekenisvolle samenwerking tijdens de verzorging	141
Baby's en peuters aan het woord	141
Volwassenen aan het woord	143
Wat maakt het makkelijker?	143
Metten is weten	145
Kijkvragen voor professionals en ouders	146
Voormalige Pikler-tehuiskinderen onderzocht	146
Onderzoek door Emmi Pikler en haar staf	147
Bewegingsontwikkeling	148
Fijne motoriek en manipulatie van voorwerpen	149
Ervaringen van een onderzoeker, tevens 'Piklermoeder'	150
Hoe ontwikkelen zich relaties tussen kinderen?	152
Ontwikkelingstabel van dr. Judit Falk	153
Spelen is leren	156
De competente baby	156
Ontdekken van de handjes	157

Eerste speelgoed	158
Spel- en bewegingsontwikkeling	160
Spel met twee voorwerpen	161
Meerdere voorwerpen: ordenen, verzamelen...	163
Het eigen lichaam in het spel	166
Symbolisch spel	166
Buiten spelen	166
En de peuters?	167
Taak van de volwassene	168
Interactie met kinderen tijdens het spel	168
Omgaan met conflicten	169
Kwaliteit van het spel	170
Ergonomie voor groot en klein	172
Allereerst de volwassene	172
Pauze	172
Oefeningen	173
Laag meubilair	173
Hoe zit het met de ergonomie van de baby?	174
Pikler-convenant	175
Inleiding door Anna Tardos en Daniela Pichler-Bogner	175
Pikker-verdrag voor de Rechten van kinderen in de kinderopvang	176
Een dag in de babygroep, ten slotte	
Ten slotte	181
Dankwoord	182
Bronnen	185
De auteur	189

Voorwoord

In dit boek introduceert Hedio Meyling op originele wijze het werk van kinderarts Emmi Pikler. Ze doet dit aan de hand van een realistisch verslag van een dag in de babygroep, dat een fictieve stagiaire schrijft voor haar afstudeerscriptie.

Hedio deed de afgelopen decennia veel ervaring op met de Piklervisie. Ze is grondlegster van de Nederlandse Pikler Stichting en heeft in 2003 samen met collega Sjoukje Borbély pionierswerk verricht binnen de Nederlandse kinderopvang. Als docent van de opleiding tot Piklerpedagoog ervaart ze wat de toepassing van het Piklergedachtegoed voor de begeleiding van baby's en peuters in de dagopvang (en in gezinnen) kan betekenen.

Het willen werken volgens de Piklervisie kan in de praktijk gepaard gaan met obstakels en ideeën die overwonnen moeten worden. Hedio is zich hiervan bewust en beseft tegelijkertijd hoe belangrijk het voor de ontwikkeling van kinderen is om hen volgens deze pedagogiek te begeleiden en te verzorgen. De positieve uitwerking die dit bovendien heeft op de verzorgende volwassene mag men niet onderschatten.

Hedio heeft dit meermaals in onze Emmi Piklercrèche in Boedapest kunnen observeren.

Vakgenoten van over de hele wereld die de Piklercrèche in Boedapest bezoeken, vertellen na hun eerste observatie vaak over de opvallend vredige sfeer in de groepen, over het veelzijdige en rijke spel van de kinderen en de attente, begripvolle en respectvolle omgang van de leidsters met ieder kind. Zelfs tijdens lastige overgangssituaties, bijvoorbeeld in de ochtend wanneer de kinderen aankomen of naar de tuin gaan, voor de maaltijd en het slapengaan, blijft de sfeer rustig en evenwichtig.

De bezoekers zien een volledig andere benadering van het kind en ons wordt steeds opnieuw gevraagd hoe we dit kunnen realiseren.

Het antwoord op deze vraag is niet zo eenvoudig. De kerngedachte van Emmi Pikler was dat je een baby niet in posities brengt (zoals zitten of staan) waar hij nog niet zelfstandig in of uit kan komen en dus nog niet aan toe is. Een baby, die nog niet los kan lopen, wordt niet aangemoedigd om dit wel te doen en wordt niet bij de hand genomen.

Pikler was van mening dat directe stimulatie overbodig is en dat het noch de bewegingsontwikkeling, noch de persoonlijkheidsontwikkeling van de baby ten goede komt. Integendeel, het is beter voor het kind, als hij zijn eigen interesses mag volgen en nieuwe posities en bewegingen uitprobeert zodra hij eraan toe is. Daarbij is het belangrijk dat de leidsters een aandachtige, afwachtende en ondersteunende houding aannemen en adequaat reageren op wat het kind nodig heeft.

Tegenover het traditionele beeld van de baby als een onbeholpen wezentje en de volwassene die zich geroepen voelt om hem alles aan te leren, zette Emmi Pikler het beeld van de autonome competente baby. Als het ons lukt de baby vanuit dit kindbeeld te begeleiden, komt daarin onze waardering en ons respect voor de baby tot uitdrukking. We zeggen met andere woorden: 'Ik heb vertrouwen in je en laat jou wat je zelfstandig kunt, ook zelf uitproberen.'

Vanuit dit perspectief zullen volwassenen met steeds meer interesse en waardering naar de baby en de peuter kijken.

Door de vele praktische voorbeelden in dit boek komt de pedagogiek die Emmi Pikler en haar staf gedurende vele jaren hebben ontwikkeld tot leven.

Ik heb er alle vertrouwen in dat niet alleen pedagogische vakgenoten, maar ook veel ouders dit boek met belangstelling en plezier zullen lezen.

Anna Tardos

Beste lezer

Na afloop van de première van *Lóczy a place to grow* (een documentaire gefilmd in het Pikler-tehuis in Boedapest) vroeg filmmaker Bernard Martino aan het publiek:

'Ik denk dat ik kan stellen dat 95%, of misschien wel 98% van u zich geliefd voelde door zijn ouders, maar wie van u heeft werkelijk respect ervaren?'

Zijn vraag (in het jaar 2000) heeft mij niet meer losgelaten.

Naast haar overweldigende kennis van het jonge kind, is *respect* voor mij de kern van Emmi Piklers werk en uiteindelijk mijn wezenlijke motivatie om dit boek te schrijven.

Liefde kun je niet afdwingen. We kunnen dan ook niet van de professionals in de kinderopvang verlangen dat ze van alle kinderen houden. Wat we wel van ze mogen verwachten, is dat ze ieder kind respecteren, dat ze zien wie het kind in wording is met al zijn mogelijkheden. Het kind vraagt niet om iemand die zichzelf wegcijfert en er voor 300% voor hem is. Wat het kind nodig heeft, is ons vertrouwen en een eerlijk, menselijk contact. Hij heeft tijd nodig om wat hij al kan zelfstandig uit te voeren, nu en in de toekomst. Het kind wil dat we hem de vrijheid geven om in alle rust te ontdekken wie hij is en tegelijkertijd ook grenzen bieden zodat hij dat veilig kan doen.

Kinderen die zich goed voelen over zichzelf en een 'gezond' gevoel van eigenwaarde hebben, zijn beslist een aanwinst voor een vrediger samenleving.

Hoe zit dit boek in elkaar?

Het eerste deel heb ik in de vorm van een verhaal geschreven. In dit verhaal zijn korte informatieve stukjes verweven en hier en daar vind je een vraag of

opdracht om zelf mee te experimenteren. In het tweede deel van het boek ga ik wat dieper op diverse thema's in.

In het verhaal loopt Hannah stage in de babygroep van een kinderdagverblijf dat zich heeft laten inspireren door de visie van Emmi Pikler. Voor Hannah is dit alles nieuw en ze moet erg wennen aan de manier van kijken naar en omgaan met de kinderen. Tegen het einde van haar stage besluit ze voor haar afstudeerscriptie een dag in de babygroep te beschrijven. De eigenaresse van het kleinschalige kinderdagverblijf heet Dorien. Zij is afgestudeerd Piklerpedagoog en begeleidt vanuit die rol haar pedagogisch medewerkers en de ouders.

Alle personages in het verhaal heb ik gecreëerd. Ze zijn levensecht, dankzij mijn werk met ouders en jonge kinderen en natuurlijk door de twintig jaar ervaring die ik met Piklers werk in de kinderopvang heb en door mijn docentschap van de Opleiding tot Pikler®pedagoog.

Even iets praktisch: als ik het in het algemeen over een kind heb, schrijf ik 'hij'. Bij de volwassene 'zij'. Om extra duidelijk te maken hoe we met kinderen spreken, heb ik die zinnen *cursief* gemaakt.

Verder spreek ik liever over de *grote* motoriek, omdat we vanuit de Piklervisie deze motorische ontwikkeling niet als *grof* willen betitelen.

Ik hoop je een boeiend en informatief boek te bieden, dat je raakt en inspireert en dat bruikbaar is voor jouw werk en leven samen met kinderen.

Een dag in de babygroep,
de observatie

Stagiaire Hannah

Met opgeheven hoofd zat ik op maandagochtend op mijn fiets. De plensbui die dag deerde mij niet. Met hooggespannen verwachtingen was ik op weg naar mijn nieuwe, tevens laatste stageplek. Ik had er veel goeds over gehoord en kon niet wachten om (na de peutergroep van mijn stage hiervoor) weer met baby's te gaan werken bij dit voor mij nieuwe kinderdagverblijf.

Terneergeslagen echter fietste ik op vrijdagmiddag naar huis. Het mooie weer zag ik niet. Na een week op mijn nieuwe stageplek verlangde ik intens terug naar de peuters van mijn vorige stage.

Wat was er gebeurd die week? *Niets!*

Dat wil zeggen, ik had niets mogen doen. De hele week had ik op dezelfde stoel alleen maar zitten toekijken en was niet eens in contact geweest met de kinderen. En dat terwijl ik in mijn laatste jaar van mijn opleiding SPW-4 zit! Wat dachten ze wel, dat ik niets kon? Wat had ik aan hun uitleg dat nieuwe verzorgsters in het Pikler-tehuis in Boedapest ook eerst wekenlang alleen maar zitten te kijken...? Ik was woest en beledigd.

De maandag daarop had ik een gesprek met Dorien, eigenaresse en pedagoge van het centrum. Ze vroeg wat ik zoal gezien had, wat mij was opgevallen de afgelopen week. Eerlijk gezegd, was dat best veel: geen wipstoeltjes, geen schommelstoeltje, geen hangmat, geen babygym, geen activity center en geen beschilderde ramen. Er stond geen muziek aan en er werd niet gezellig met z'n allen aan tafel gegeten, zelfs *'smakelijk eten'* werd niet van tevoren gezongen. Er werden geen activiteiten gedaan met de kinderen: geen babygymnastiek, geen dreumesdansen, niet samen knutselen of lekker met de kinderen knuffelen. Bovendien praatten de pedagogisch medewerksters nauwelijks met elkaar, heel ongezellig allemaal.

Dat ik dat vele gepraat tegen de baby's en langzame gedoe toch wel erg overdreven vond, durfde ik Dorien op dat moment niet te zeggen.

Dorien knikte vriendelijk en zei: 'Zo te horen heb je veel gemist. Is je verder nog iets opgevallen?'

Ik zei, dat ik het wel vreemd vond dat er in de week twee verschillende babygroepen waren: de maandag-dinsdag-woensdaggroep met vaste leidsters en de donderdag-vrijdaggroep met zijn vaste leidsters. Dat had ik nog niet eerder gezien.

Dorien zei: 'Die vorm komt ook nauwelijks voor. Het is economisch gezien niet zo aantrekkelijk, omdat je ouders moet zien te vinden die bereid zijn om het op deze manier met hun werk en thuissituatie te regelen. Als je echter de voordelen ervan aan ouders uitlegt, zijn ze snel om. Heb je de afgelopen week al wat voordelen hiervan kunnen ontdekken?'

Ik realiseerde mij opeens dat ik voornamelijk had gekeken naar wat ik miste. 'Tja?' Ik bedacht de voordelen van vaste groepen ter plekke: 'Kinderen hebben altijd dezelfde leidster en dat zorgt voor een gevoel van veiligheid, dan hebben ze niet te veel verschillende 'hechtingsfiguren' (daar had ik ooit nog een werkstuk over gemaakt) en het samenzijn met dezelfde kinderen is fijn, dan kunnen ze vriendjes maken. En eh, misschien is twee of drie dagen achter elkaar komen voor de kinderen overzichtelijker?' Dorien was het helemaal met mij eens en gaf aan dat het niet alleen voor de kinderen goed werkt, maar dat het ook voordelen voor de leidsters heeft. In iedere babygroep is de samenstelling van de kinderen steeds hetzelfde en daarmee is het (individuele) dagritme duidelijk. Zo worden de handelingen van de leidsters voorspelbaar voor de kinderen en dat brengt rust in hun werk en op de groep.

Rust, dat was het! Het was heel rustig geweest voor een groep van acht kinderen. De kinderen hadden gespeeld en nauwelijks gehuild. Ik had dat blijkbaar als saai ervaren, omdat ik niets had zitten doen op mijn stoel.

'Heb jij dat ook zo ervaren, Hannah?'

'Ja nu je het zegt...' (ik mocht *je* zeggen). 'Eerlijk gezegd, vond ik het de afgelopen week erg saai, omdat ik niet mee mocht werken en ook niet kon spelen met de kinderen.'

'Het spijt me dat we elkaar niet eerder konden spreken dan had ik je kunnen uitleggen waarom dat zo is. Ik was vorige week in het Pikler-kinderdagverblijf in Boedapest om zelf weer inspiratie op te doen.'

'Maaïke heeft mij wel uitgelegd dat jullie het doen, omdat de kinderen mij nog niet kennen.'

‘Wij vinden het inderdaad belangrijk dat de kinderen op deze manier aan jou kunnen wennen, voordat jij ze gaat verzorgen. Het is ook fijn voor jou om eerst rustig te kijken hoe alles werkt in onze babygroep. De komende tijd krijg je van mij vooral veel observatieopdrachten, zodat je gericht leert kijken naar de behoefte van kinderen op het gebied van beweging en spel. Vanmiddag, als de kinderen naar huis zijn, ga ik je laten zien hoe en wanneer de voorbereide omgeving gecreëerd wordt voor baby’s en dreumesen en ga ik je vertellen waar die toe dient.’

Daar verheugde ik mij op, want ik wilde graag iets doen en nuttig bezig zijn.

Dat werd dus mijn eerste taak: de omgeving voorbereiden en aantrekkelijk houden gedurende de dag. Dat klinkt eenvoudiger dan het in de praktijk was. De vraag die ik mezelf moest stellen, was: welk kind is aan wat voor soort speelgoed toe? Hoeveel zet je neer en waar?

Op een ochtend had ik in de grondbox een prachtig bouwwerk gemaakt van alle bekers, bakjes, kommetjes en puddingvormpjes die ik had kunnen vinden. Ik kreeg er plezier in, had zelf zin om te spelen. Tamar was de ‘vroege’ leidster en gaf mij een compliment voor mijn artistieke bouwwerk met aansluitend de vraag voor wie dat bouwwerk bedoeld was. Ik keek blijkbaar zo verbaasd dat we samen in de lach schoten. Tamar legde uit dat deze bakjes en bekers interessant zijn voor de kinderen die *buiten* de grondbox spelen. Die kunnen daarmee passen en meten: in en uit, op en onder, groot en klein leren onderscheiden. Ik brak mijn bouwwerk af en legde een gevarieerd aanbod van speeltjes (van diverse materialen en vormen) in de grondbox, bestemd voor de baby’s.

Er volgde een zeer leerzame periode voor mij. Ik kreeg veel observatieopdrachten met duidelijke kijkvragen, die ik later besprak met Dorien. Dat waren altijd fijne bijeenkomsten, omdat ik met net zoveel respect behandeld werd als de kinderen. Na enige tijd mocht ik ook kinderen gaan verzorgen, terwijl Maaïke, Tamar of Conny mij geduldig terzijde stonden. Dit was op de ‘maandag-dinsdag-woensdaggroep’ waar ik de meeste tijd heb doorgebracht. Ook heb ik van Indra, Marcella en Christine van de ‘donderdag-vrijdagbabygroep’ veel geleerd.

Hoe meer ik de mogelijkheden van jonge kinderen ging inzien, des te enthousiaster werd ik over het werk van Emmi Pikler. In een van de gesprekken met Dorien herinnerde ze mij aan onze eerste ontmoeting. Bij die gedachte schoot

ik eerst in de lach en daarna kwamen tranen. Er was ook zoveel gebeurd de laatste weken en er viel nog zoveel te leren.

Tegen het einde van mijn opleiding moest ik een thema zoeken voor mijn afsluitende scriptie. Ik had inmiddels zoveel onderwerpen waarover ik wilde schrijven, maar wat te kiezen? Toen kreeg ik het idee om een hele dag in de babygroep te beschrijven. En dat is precies wat ik gedaan heb en ik hoop van harte dat mijn verhaal je bevalt en inspireert.

De observatie

Binnenkomst

Bram (5 maanden en 3 weken)

Moeder Julia en zoon Bram komen meestal met frisse blosjes op de wangen binnen. Bram is vaak al heel vroeg wakker 's ochtends, maar er is net geen tijd om hem thuis nog even te laten slapen voordat hij naar de opvang gaat. Daarom heeft Julia er de gewoonte van gemaakt om met de wandelwagen te komen, als het weer het toelaat. Het is een wandeling van bijna drie kwartier en in die tijd slaapt Bram meestal. Julia heeft de net wakker geworden Bram op haar arm. Ze heeft een grote tas over haar schouder met nieuwe kleertjes, twee knuffels (ze weet nog niet welke Bram zal kiezen als zijn lieveling), ingevroren moedermelk en een buitenslaapzak. Bram mag vanaf deze week voor het eerst bij ons buiten slapen en Julia wil graag dat hij dat in zijn eigen slaapzak doet. Thuis slaapt Bram ook buiten in de wandelwagen.

Maaïke ontvangt ze. *'Hallo Julia... dag Bram! Wat zien jullie er weer lekker fris uit.'*

'Ja het was een heerlijke wandeling, ik geniet zo van het voorjaar. Ik heb borstvoeding en een zelfgemaakt groentehapje meegenomen. Vanwege zijn huid zegt het consultatiebureau dat het beter is eerst met wat hapjes gepureerde groente te beginnen. Het is wat vloeibaar dus je kunt het hem met een eierlepeltje geven of laten drinken uit een glaasje. Een paar hapjes of slokjes voor de fles, de fles van vanmiddag. Het hoeft niet op, het is meer een introductie van iets nieuws. Hij pakt de fles nu ook wat beter met die nieuwe speen erop, maar bij mij wil hij natuurlijk alleen de borst. Alex of mijn moeder geven hem wel de fles. Als hij nou niet de fles wil, dan kun je mijn melk ook uit een glaasje geven, dat gaat ook wel. Ik heb besloten om niet meer langs te komen om hem de borst te geven. Op de een of andere manier lijkt mij dat te verwarrend voor hem en voor mijzelf trouwens ook, iedere keer weer dat afscheid... ik vind het al moeilijk genoeg. Ik weet dat hij het hier goed heeft, maar toch!'

Maaïke heeft aandachtig geluisterd naar moeders instructies. Toen de ouders van Bram zich aanmeldden voor dit kinderdagverblijf, hoorden ze voor het eerst over Pikler. De moeder van Bram is van beroep psychologe en zij was direct geïnteresseerd. Zijn vader, die werkt bij de afdeling Welzijn van de gemeente, was wat huiverig: 'Alweer een nieuwe stroming?', vroeg hij. Moeder was er tijdens haar zwangerschap al helemaal ingedoken en kwam uit bij de blog van Janet Lansbury (Piklers gedachtegoed in de Verenigde Staten). Ze vertelde enthousiast dat die blog haar door de eerste maanden van Brams leven hebben geloodst. Onze werkwijze is haar dan ook zeer vertrouwd. Brams vader heeft het er moeilijker mee. Sommige door de gemeente gesubsidieerde opvoed- en ontwikkelingsprogramma's waar hij mee werkt, stroken niet met de 'nieuwe ideeën' die zijn vrouw nu volgt met zoon Bram.

Zo 'nieuw' zijn die ideeën niet. **Emmi Pikler** studeerde van 1920-1930 voor kinderarts in Wenen. Vervolgens had ze tien jaar lang een eigen praktijk in Boedapest waar ze gezinnen zeer intensief begeleidde. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg ze in 1946 de leiding over het zuigelingentehuis 'Lóczy'. Het Pikler Instituut bestaat nog steeds. Er is nu een kinderdagverblijf en ze begeleiden ouder-kindspeelgroepen. Verder komen er professionals van over de hele wereld trainingen volgen.

Maaïke vraagt: 'Zal ik Bram van je overnemen? Dan kun jij de tas uitpakken.' Ze wacht rustig met haar armen langs haar lichaam, totdat Julia eraan toe is om Bram aan haar te geven.

'Oh, eh, ja graag.' Julia laat haar tas van haar schouder op de grond glijden en wendt zich tot Bram: '*Dag liefje, we zijn weer bij de crèche en hier is Maaïke en die gaat vandaag weer voor jou zorgen. Wat kijk je mij aan?*' Ze draait Bram, zodat ze hem makkelijk aan Maaïke kan overgeven, die op haar beurt klaar staat om hem van haar over te nemen.

'*Hallo, Bram, nu ben je bij mij op de arm... ja mama is nog hier. Mama gaat jouw eten in de ijskast zetten en de kleren in jouw mandje doen. Vandaag kom je hier weer spelen en eten en slapen. Ik ga je nu in de hoge box leggen.*'

Maaïke loopt rustig door de ruimte en benoemt op zachte toon wat Bram allemaal ziet: '*Hier is de box, daar leg ik je neer. Je lacht, herken je het weer? Hier is het rode doekje met de stippen en hier heb ik de houten rammelaar, de speelgoed sleutels waar jij zo graag op sabbelt, liggen daar.*' Op dat moment komt moeder aangelopen met een van de knuffels. '*En hier is Aap, jouw transitional object*', voegt ze er lachend aan toe. Julia gebruikt vaker psychologische vak-

termen. Bram pakt Aap met beide handen stevig vast en drukt hem tegen zich aan.

‘Zo te zien is Aap het overgangsobject geworden.’

‘Gelukkig, die vind ik stiekem ook het leukst, mijn man vindt de groene dino stoer.’

Overgangsobject (transitional object) is een begrip van de Britse kinderarts en psychoanalyticus D.W. Winnicott (1896-1971). Het is een object dat overgangen makkelijker kan maken, het helpt angsten te reguleren. Vaak is het in eerste instantie een doekje of dekentje, soms een T-shirt van moeder en wat later kan het kind een knuffel ‘kiezen’.

Vraag:

Had jij vroeger ook zo'n troost-/overgangsobject?

Bram heeft de lange staart gevonden en is die aan het betasten. Het is duidelijk dat moeder er moeite mee heeft om weg te gaan.

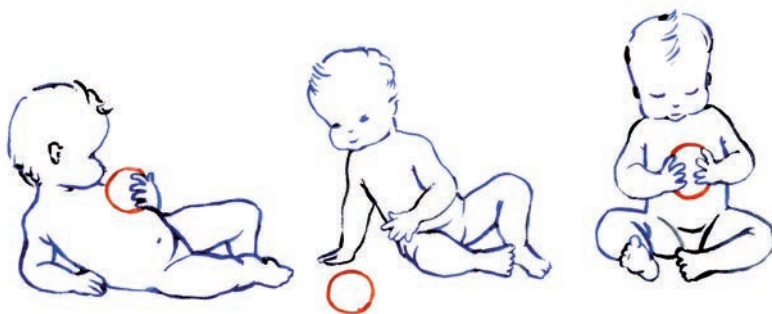
‘Zullen we Bram met zijn Aap alleen laten? Is het lastig voor je?’

Julia knikt.

‘Ik begrijp het, het valt niet mee om de zorg voor je baby over te dragen. Als je vragen hebt of als je even je hart wilt luchten, dan weet je dat je altijd bij Dorien terecht kunt. Ze heeft ook een spreekuur voor ouders. Je hoeft daarvoor geen enorme problemen te hebben, zoals de mensen die naar jouw praktijk komen.’ Julia lacht. ‘Dank je, lief van je, ik zal er eens over denken. *Dag mijn liefste Brammetje, mama gaat naar haar werk.*’ Ze kust hem innig en nog een keer en nog een keer. Als ze klaar is, doet Maaike het hekje naar beneden en veilig op slot. Ze laten een tevreden Bram met zijn Aap achter.

Voorwaarden

De baby is niet moe of hongerig en wordt goed verzorgd, voordat hij wordt neergelegd om te spelen. Verder ligt hij op een veilige plek met voldoende ruimte om zelfstandig te kunnen rollen. Hij heeft soepele kleding aan en om hem heen liggen aantrekkelijke speelobjecten.

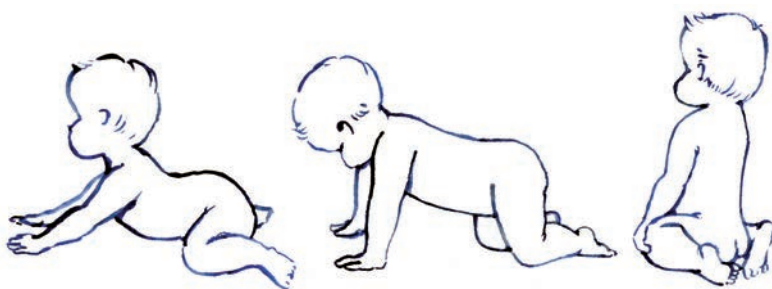
ONDERSTEUNENDE ZIJWAARTSE ZIT – KRUIPHOUDING – ZITTEN

In het beweegrepertoire van Joris vinden we nieuwe posities: de ondersteunde zijwaartse zit, de kruiphouding en zitten.

Vanuit de zijwaartse elleboogsteun waar hij nog op zijn elleboog steunt, richt hij zijn romp en hoofd nog wat verder op en steunt dan vervolgens alleen nog zijwaarts op één hand: de ondersteunde zijwaartse zit.

Als hij zich stabiel genoeg voelt, brengt hij uiteindelijk zijn gewicht naar beide zitbotjes en zit hij los.

Vanaf zijn buik komt hij in de kruiphouding. Hij trekt zijn knieën onder zich en brengt zijn gewicht op handen en knieën. Door zijn billen (bekken) naar achteren te brengen komt hij zitten tussen zijn knieën.

Beweeglijkheid

Joris speelt nu in diverse posities en varieert ertussen. Hij rolt heen en weer van rug naar buik. Hij komt op twee manieren zelf tot zitten:

1. via zijn zij, de zijwaartse elleboogsteun en de ondersteunde zijwaartse zit;
2. via zijn buik, in de kruippositie en dan komt hij tussen of naast zijn knieën zitten.

Er is nog een derde manier waarop kinderen tot zitten komen. Ze kruipen naar een hekje, trekken zich op tot kniestand en komen van daaruit op hun hielen zitten.

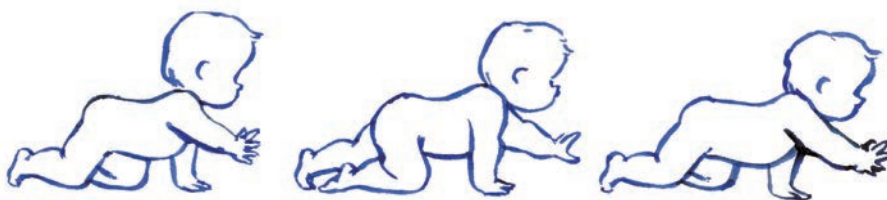
Deze variatie komt niet zo vaak voor. In het Pikler-tehuis kwam 10% van de kinderen zo voor het eerst tot zit.

TIJGEREN – KRUIPEN

Joris heeft een korte periode getijgerd door de ruimte.

Tijgeren doet ieder kind op zijn eigen manier met ontelbare variaties. Het tempo en de manier waarop het kind een volgende positie of beweging oefent, bepaalt hij zelf, wanneer zijn spieren eraan toe zijn. Sommigen tijgeren weken achtereen en anderen doen dit niet of nauwelijks en gaan direct over tot kruipen.

Joris kan inmiddels heel snel kruipen en je ziet hem ervan genieten!

Ten slotte

Is hiermee alles gezegd? Zeker niet, maar de essentie is mijns inziens wel voldoende verwoord, één punt nog...

Het is een veelvoorkomend misverstand (met name in de kinderopvang) dat Emmi Piklers visie 'stopt' bij de leeftijd van 2 jaar. Na de babygroep worden haar ideeën losgelaten en schakelt men over op andere pedagogische stromingen. De expertise van Pikler betreft inderdaad de ontwikkeling van 0- tot 3-jarigen. Haar manier van met kinderen (lees: met mensen) omgaan, boet echter niets aan waarde in bij 3-jarigen en zelfs niet bij mensen die de respectabele leeftijd van 103 jaar bereiken.

Oudere mensen zijn in zekere zin te vergelijken met baby's, hoewel ze natuurlijk wel in een andere levensfase zitten. Ze worden hulpbehoevender en soms trager van begrip.

Ze hebben, net als baby's, baat bij geduld en respect tijdens hun verzorgmomenten.

Om die reden hoop ik dat iedereen die andere mensen begeleidt of verzorgt, zich in Piklers humane visie kan vinden, want om zo verzorgd te worden, dat wens ik iedereen toe!

Emmi Pikler schrijft in haar boek voor ouders:

'Een baby heeft veel liefde nodig. Hij moet voelen dat we van hem houden. We zijn aardig tegen hem, lachen hem toe, praten met hem en af en toe spelen we ook met hem.

Maar bovenal zorgen we voor hem! Een kind moet omringd worden door liefde en zorgvuldigheid als een warm bad.'

(Uit: Emmi Pikler (1982), *Friedliche Baby's, zufriedene Mütter*)